ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար դասակարգութիւն կը լինի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԴԱՊԱՁՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դիւրա գնացած լրագրաց ծանրաւ ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին ուղղել պէտք է, Գալաթիա Անդրէ[illegible] թիւ 198, Նորս խան, Մասիս դրութեան։
Ծանր. ծանրը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Ջնջուած նամակ, յօդուած, եւ այլն չեն դարձուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

ՆԱՒԱՅԻՆ ՑՈՅՑ

Բաղուզա 17 սեպտ.

Տէրութեանց միացեալ նաւատորմը 20 պատերազմի նաւէ, 7300 հոգիէ և 136 թնդանօթէ կը բաղկանայ։

Ընդհանուր հրամանատար Սէյմուր ծովակալը Տուլչինեօյի ջուրերը հետազօտելու հրաման տուաւ։

Կը հաւաստեն թէ նաւատորմին շարժումները սեպտ. 20ին պիտի սկսին, (յառաջիկայ երկուշաբթի օրը։)

—

Փարիզ 17 սեպտ.

Կը հաւաստեն թէ նախարարաց խորհուրդն երեք նիստ յետոյ որոշեր է կրօնական միաբանութեանց վերաբերեալ մարտ 29ի հրամանագրերը գործադրել. բայց կառավարութեան հետ բացուած դատերը տեսնելու պաշտօն ունեցող ատեանին որոշումէն յետոյ, որ ի մօտոյ ի նիստ պիտի հրաւիրուի։

Հանրապետութեան նախագահը վաղը Փարիզ պիտի վերադառնայ։

Փարիզ 18 սեպտ.

Ըստ վերջին տեղեկութեանց, նախարարաց խորհուրդը մարտ 29ի հրամանագրաց նկատմամբ վերջնական որոշում չէ ըրեր տակաւին։

Դահիրէ 16 սեպտ.

Նեղոս գետին տարեկան յորդումը քանի մը շաբաթ ուշացած լինելով, սովահոգութիւն կը տիրէ։

Փարիզ 16 սեպտ.
(Փոքր Պորսա)

Օսմ. Բոնտ. 9,65

—

(Հավասի գործակալութիւնը դրամական հեռագրեր չէ հաղորդած։)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արտաքին գործոց նախարար վսեմ. Ասիմ փաշան և խորհրդական վսեմ. Ցարութիւն պէյ Տատեան, ինչպէս նաև արտաքին թղթակցութեանց գլխաւոր պաշտօնատարք երէկ՝ ուրբաթ՝ Բ. Դուռն երթալով մինչև իրիկուան աշխատեցան։

—

Տէյլի Թէլէկրաֆ լրագիրն իր վերջին յօդուածներէն միոյն մէջ կ'ըսէ թէ Գարատաղի խնդրոյն գոհացուցիչ կերպիւ կարգադրութիւնը ներկայ դժուարութեանց վերջ պիտի տայ, ըստ որում հելլենական և հայկական խնդիրները կան, որք նոյնքան ստիպողական կարգադրութիւն կը պահանջեն։

—

Կ'ըսուի թէ պատերազմական նախարարութեան խորհրդական (Միւսթէշար) Աճէմ պէյ և այլ քանի մը պաշտօնատարք պաշտօնանկ եղեր են։

—

Իզմիրէն լուր կուտան թէ Պերգամոյի Գայմագամ Շիւքրի պէյ, որ աւազակներէ բռնուած էր, չէ ազատուեր, այլ ջրհորի մը մէջ նետուեր է թևերը կապուած, և 24 ժամ հոն մնալէ ետև անցորդաց ձեռօք հանուեր է։

Աւազակները ճանչուելով բռնուեր են։

—

Անգղիական լրագրաց մէջ հրատարակեալ Ռիւթէրի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Հալէպի մէջ բանտարկեալ 96 Քիւրդ պէյեր և Աղաներ վերջերս փախեր են տակ, բայց այսպիսի լուր մը Կ. Պոլսոյ մէջ չէ եկած։

—

Նաւային ցոյցին նկատմամբ Վագըթ իր այս առաւօտեան թուով հետևեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ։

«Դիւանագիտաց անանց կարծեաց նայելով, եթէ նաւային ցոյցին գործադրութիւնն հարկաւոր դառնայ, նախ դեսպանաց կողմանէ վերջնագիր մը պիտի մատուցուի Բ. Դրան։ Այս վերջնագրին մէջ պայմանաժամ չպիտի որոշուի։ Եթէ Բ. Դուռն յանձն առնու շաբաթ մը կամ տասն և հինգ օրէն կատարել եղած պահանջը, տէրութիւնք այն պայմանաժամին վերջանալուն պիտի սպասեն. հակառակ պարագային մէջ, այսինքն եթէ Բ. Դուռն օր մը չորոշէ, նաւային ցոյցն ի գործ պիտի դրուի այս եղանակաւ։— Տէրութեանց նաւերը Տուլչինեօյի առջև պիտի երթան, և քաղաքին յանձնելու համար 6—7 ժամ պայմանաժամ պիտի տան տեղական հրամանատարին։ Եթէ այս ժամերը լրանան առանց քաղաքին յանձնուելու, զրահաւորներէն մակոյկներով Գարատաղցի զօրք պիտի հանուի, և անոնք տեղական պաշտօնէից և բնակչաց միջոց ի գործ պիտի դրուի, որպէս զի Տուլչինեօն Գարատաղցւոց յանձնուի։ Վասն զի կայ թէ Գարատաղցի զօրաց ցամաք հանուած ժամանակ ցամաքէն հրացան կը պարպուի և տէրութեանց ծովային զօրքէն մարդ կը զարնուի։ Բայց որովհետև Օսմանեան զօրաց կողմանէ թշնամական ոչ և է գործ չպիտի լինի, պատասխանատուութիւնը Բ. Դրան վրայ չիյնար իսկ։ Առայժմ կայսերական կառավարութիւնն ամէն ջանք ի գործ կը դնէ, որպէս զի նաւային ցոյցը տեղի չունենայ, կամ եթէ անհնար լինի անոր առաջքն առնուլ, գոնէ ծանր հետևանքներ չարտադրէ։»

—

Նախընթաց գիշեր Եըլտըզի պալատը գումարեալ նախարարական խորհուրդը մինչև առաւօտ շարունակեց, և վերջապէս որոշուեցաւ յայտնել մեծ տէրութեանց թէ Դուռը Տուլչինեօյի հողը Գարատաղի պիտի յանձնէ, ի բաց առեալ Տէքօսրայի լճին արևելակողմն Ալպանիացւոց գրաւած կէտերը։

Ճէրիտէի Հավատիս կ'ըսէ թէ Պոլսոյ և Իւլայի տարիճան ունեցող բոլոր պաշտօնատարք ներկայ գտնուած են այս խորհրդին։

—

Գարատաղի խնդրոյն վրայ մայրաքաղաքիս դեսպանաց կողմէ Բ. Դրան հաւաքական նոր ծանուցագիր մը մատուցուելու երէկ ծանուցինք։ Մէսէնճէրի տեղեկութեան նայելով, տէրութիւնք այս գրութեան մէջ Բ. Դրան նոր առաջարկութեան գիծը քննելով, հաւանութիւն կը յայտնեն որ Տինոս Ալպանիացւոց մնայ, բայց զիջում չեն ըներ Կրբուսայի նկատմամբ։ Այս ծանուցագիրը, պաշտօնապէս վերջնագիր մը չլինելով հանդերձ, բաւական ազդու և բացորոշ կերպիւ խմբագրեալ է. այնպէս որ, կ'ըսէ Մէսէնճէր, Բ. Դուռը շուտով կրնայ համոզիլ թէ աւելորդ է շարունակել դիւանագիտական բանակցութիւնները։

—

Սթանտարտ լրագիրը Տուլչինեօն Գարատաղցւոց յանձնելու համար Վէլի Րիզա փաշային տրուած հրահանգաց իմաստը կը հրատարակէ, յորմէ կը տեսնուի թէ Ալպանիոյ կայսերական քօմիսէրը բռնական միջոցներ գործածելու իշխանութիւն չունի։

—

Բաղուզայէն սեպտ. 11 թուով քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ալպանիացիք Տուլչինեօյի մօտ Օսմանեան կանոնաւոր զօրաց բռնած դիրքերը վերստին իրենց ձեռք անցուցեր ու գեր են, բայց իրենց քանի մը մարդ վիրաւորուելէ յետոյ՝ ետ մղուեր են։

—

Պոլիթիշէն Քօռէսբօնտանսը կը հաղորդէ Անգղիական Սթանտարտ լրագրէն.

«Ձայն կը պտտի թէ Պուլկարիա մտադիր է հիւսիսային մէջ անկախութիւն հրատարակել։ Բայց Արևելեան Ռումելիի և Մակեդոնիոյ միացումն յետաձգուած է։ Ռուսք ձմերնային պատերազմի մը կը պատրաստուին։»

—

Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ իշխանաց միջև ի մօտոյ տեսակցութեան խօսքեր կան։ Աղէքսանդր իշխանը Միլան իշխանին հետ տեսակցութիւն մ'ունենալէ յետոյ Ռուսաստան պիտի երթայ, ուր Կարոլոս իշխանը պիտի գայ զինք գտնելու։

—

Կայսերական Միլքիէ դպրոցին պարգևատրաշխութեան հանդէսն այսօր տեղի կ'ունենայ։

—

Փարիզէն մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նաւային ցոյցը մօտալուտ է։ Նոյն հեռագիրը կ'ըսէ նաև թէ Գաղղիոյ նախարարութեան մէջ փոփոխութիւն մը հնարաւոր է, և թէ Պ. Ժիւլ Ֆէրի նախարարաց գլուխ պիտի լինի Պ. Տը Ֆրէյսինէի տեղ։

—

Քանի մ'օրէ ի վեր Պրուսայէն, Պալըքէսիրէն և Քիւթայիէն 1500ի մօտ գաղթական եկան մայրաքաղաքս, և Կիւլխանէի և մաքսատան մէջտեղը բնակիչ դրուեցան։ Այժմէն 8 հոգի մեռան այս թշուառներէն։

—

Կը յիշուի թէ անցեալներս Պէշիքթաշի մօտ Կիւմիւշ Սույի գերեզմանատան մէջ Սելիմանեան խաչնագրած տապան մ'ազդանուած էր՝ Ոճրագործն, որ Սալիհ անուն Արաբ մ'է, բռնուեցաւ, և կատարեալ խոստովանութիւն ընելով ըսաւ թէ ոսկորները գողնալու համար այդպէս աւերած էր։ Դատարանը մահուան դատապարտեց այս չարագործն, և այժմ կայսերական հրամանին կ'սպասուի կախելու համար։

—

Աղէքսանդրիոյ Հելլենական գաղթականութիւնն խնդրած է Յունաստանի կառավարութենէն որ եթէ պատերազմ ծագի իրենք պատրաստ են տասն հազար կենդանի պաքիման դրկել իբրև օգնութիւն։

—

Կիրակի օրը Խասգիւղ բնակեալ 13 տարեկան Հայ տղայ մը կարթով ձուկ բռնած ժամանակ, կարթն արգելքի մը հանդիպելով, տղան մերկացաւ ծով նետուեցաւ, որպէս զի կարթն ազատէ. բայց ծովը խոր լինելով՝ չկրցաւ վեր ելնել և խեղդուեցաւ։

—

Տէյլի Նիւս լրագիրը Մէշէտէն հետևեալ հեռագիրը կը հրատարակէ.

«Հէօքթէփէէն եկած Թիւրքմէն մը կը ծանուցանէ թէ Թիւրքմէն հեծելոց տասնը գունդ մը Հօճա-Գալէի մօտ Ռուսաց վրայ յարձակելով՝ բազում զէնք և ռազմամթերք առեր տարեր են։»

—

Ռուսական Հայաստանի մէջ քաղաքակրթութիւնը մեծ քայլ մ'ընելու վրայ է։ Օդեսայէն լուր կու տան թէ Տփղիսէն երկաթուղի մը շինել որոշուած է ի Կարս, յԵրևան և ի Ջուլֆա (Պարսկաստան), և մինչև իսկ պէտք եղած յատակագծերը պատրաստուեր են։

—

Անգղիացի ագենտ մը կը ծանուցանէ Տէյլի Նիւզ լրագրին թէ երկու շաբաթ առաջ Ռուսճուկի մօտ պարտէզի մը մէջ Պուլկարք Թուրք մը ողջ ողջ այրեր են, որ պարտիզին տէրն էր, և որոյ վրայ դրամ գտնել կը յուսային։ Ոստիկանութիւնը կ'երաշխաւորէ այս եղելութեան ստուգութիւնն, որ, կ'ըսէ, իր Ռուսճուկէն անցած միջոցին տեղի ունեցաւ։

—

Եւրոպական լրագրաց մէջ կը կարդամք, թէ Պէյրութ քաղաքի բնակիչներէն մին՝ ատամնացաւ ունենալով՝ բժշկի մը հրամանաւ տզրուկ մը փակցուցեր է լնդին, և յաւ չանցած՝ ծնօտը, պարանոցն և գլուխն հետզհետէ ուռեցնելով, թունաւորման նշաններ տեսնուեր են, և չկրնալով բուժիլ, հետևեալ օրը մեռեր է։

Բժիշկները քննելով գտեր են, որ տզրուկը թոյն հաղորդեր է մարդուն, բայց չեն կրցեր մեկնել թէ այն թոյնն ի՛նչպէս մտեր էր տզրուկին մէջ, որ քանի օրէ ի վեր դեղագործի մը խանութը կը գտնուէր։

—

Խաղաղական Հարաւային Ովկիանոսի մէջ Թահիթի կղզին, որ երբեմն անկախ թագաւորութիւն էր և վերջերս իր անկախութիւնը պահելով հանդերձ Գաղղիոյ հովանաւորութեան ներքև մնացած էր, երկու շաբաթ առաջ վերջնականապէս Գաղղիական ստացուածք եղաւ՝ Պօմարէ թագաւորին և Թահիթեան հաւանութեամբ։ Թագաւորն իր տիտղոսը պիտի պահէ և թոշակ մը պիտի ստանայ Գաղղիական կառավարութենէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Ժողովն երէկ իր Զ. նիստն ըրաւ ի Գալաթիա։ Ատենը բացուեցաւ ժամ 8ին ընդ ատենապետութեամբ Գեր. Խրիմեան Սրբազանի և ատենադպրութեամբ Յ. Մէրմէրեանի Էֆէնտիի։ Նախընթաց նստին ատենագրութիւնը վաւերացնելէ յետոյ՝ Ժողովը ձեռք առաւ օրակարգին մէջ գտնուած Վարչական կազմակերպութեան ծրագրին շարունակութիւնն, և յօդ առ յօդ առ յօդուած մեծամասնութեան և դիտողութեան ենթարկելով ծրագրին միւս գրական մասը, քանի մը թեթև բարեփոխութեամբք ընդունելով, և հետևապէս ծրագրին ամբողջութիւնը քուէարկելով՝ վերջնականապէս վաւերացուց ի գործադրութիւն։

Ազգային Ժողովն այսպէս իր օրակարգին մէջ մեծ տեղ մը բռնած այս կարևոր խնդիրը վերջացուց երէկ. և իրաւամբ արժանի եղաւ ամեն ազգին գոհունակութեան՝ որք Վարչական այս նոր կազմակերպութենէն կարևոր արդիւնքներ կ'ակնկալեն։ Ատենը փակեցաւ ժամը 10 1/4 անցած. յաջորդ նիստը 15 օրէն ընելու որոշմամբ։

—

Ս. Պատրիարք Հայր այսօր իր բնակութիւնը Գանտիլլիէն Խասգիւղ փոխադրեց։

—

Թէրճիւմանը Հագիգաթ իր այս առաւօտեան թուով դարձեալ սխալ մը նշմարած է Հայոց Պատրիարքարանին։ Կը ծանուցանէ թէ Վանեցւոց հանրագրին, որոյ թարգմանութիւնը Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ Բ. Դրան հաղորդուած էր, ընդունելութիւն չունի, այլ Հայոց Պատրիարքարանին մէջ շինուած մ'է. իսկ թէ մի քանի «Վանեցի երևելիներէ» առաքեր է Թէրճիւմանը Հագիգաթ թէ Վանեցիք իրենց երկրին բարեկարգման նկատմամբ իրօք բերանացի ինչ ինչ դիտողութիւններ ըրեր են Ազգային Պատրիարքարանին առանց սակայն տեղեկութեան պատշաճ գրելիք խօսք մ'ընելու, բայց այսպէս բազմաստորագրեալ հանրագրութիւն կամ տեղեկագիր մը չեն մատուցած, և առանց իրենց գիտութեան այդպիսի գրութիւն մ'ալ չէ եկած ի Պատրիարքարան։

Եթէ Թէրճիւմանը Հագիգաթին առաջուած բոլոր տեղեկութիւնները այսպէս են, չպէտք խօսելով կատարելապէս համաձայն ընթացք մը կը բռնէ իր գործածած տիտղոսին, որ դժբաղդաբար «Թարգման ճշմարտութեան» կը նշանակէ։ Այն ազգային երեսփոխանք, որք անցեալներն Ընդհանուր Ժողովոյ նիստերէն միոյն մէջ ազերսագիր՝ Վանեցւոց ձեռօք իրենց աչքով տեսած էին առանց հանրագրութեանն, մինչ չո՛ պիտի հաստատեն թէ Թուրք լրագրին յիշած «Վանեցի երևելիներուն» ալ դիւանագիտական ստորագրութիւնը չէ՞ն. կամ եթէ գոյութիւն ունին, փաստապէս խաբուած չէ՞ն Թէրճիւմանի խմբագիրը։

—

Ցաւելով կը լսեմք թէ Օրթագիւղի Հայկական Կրթարանին Տնօրէն Մեծ. Գարեգին Էֆէնտիի մայրը՝ Տիկին Թագուհի Թիւրքօղլեան՝ երկարատև հիւանդութենէ մը յետոյ մեռեր է ի հասակի վաթսուն ամաց։ Իրենց կեանքն ազգին նուիրած անձանց սուգն իրաւամբ կրնայ ազգային սուգ համարուիլ. վստահ եմք թէ Գարեգին Էֆէնտին այս առթիւ համակրութեան և ցաւակցութեան ո՛չ քան փոխ-ձեր պիտի տեսնէ իր շուրջը գտնուող ժողովրդէն, որ թերևս իր անմխիթար ցաւուն մէջ սփոփանք մը լինի իրեն։

Յուղարկաւորութեան սգալի հանդէսը պիտի կատարուի վաղը սեպտ. 7 ի ժամ 4ն Օրթագիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ։

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ

Հիւատլեան Մեծարգոյ Յովհաննէս Էֆէնտիէն կը խնդրուի որ Կեսարիոյէն առ ինքն ուղղեալ նամակ մը լրագրոյս դրասենեակէն առնու։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հեռագիրը լուրերուն կը պակսի մէկ երկու օրէ 'ի վեր, և Եւրոպական ուշադրութեան վրայ, վերջին թղթատարով եկած օտար լրագրերէն զատ տեղեկութեան աղբիւր չունիմ առայժմ, թէև անոնց տուած լուրերը բաւական հինցած են։ Բայց վերջին տեղեկութեանց նայելով՝ Գաղղիա իր նաւատորմը ճամբայ հանած էր, հակառակ այլ և այլ տարաձայնութեանց, որոց նայելով՝ հանրապետութիւնը ձեռնպահ պիտի լինէր այս գործէն։ Գաղղիական նաւատորմի բաժնին հրամանատարին ևս տրուած հրահանգները զանազան տարաձայնութեանց առարկայ եղած են, և ըսողներ կան թէ Գաղղիացի ծովակալն ընդհանուր հրամանատարին այսինքն Անգղիացի ծովակալին հրամանաց ներքև պիտի մնայ, քանի որ միայն խաբուսիկ նետել, ընչաններ տալ և անոնց նման գործողութիւններ պէտք լինին. սակայն առաջին թնդանօթը նետուելուն պէս, պիտի մեկնի և թշնամութեանց չպիտի մասնակցի։ Ի ըսկըզբան կ'ըսուէր թէ Գաղղիացի և Անգղիացի ծովակալները կարգաւ պիտի հրամանատարութիւն ընէին, սակայն վերջին առաջարկին Անգղիացւոյն մնաց։

Չյուսացուիր սակայն որ ուժը գործածել պէտք լինի, և եթէ գործածուի, այն միջոցին Գաղղիական նաւատորմին խոյս տայ։ Ինչպէս որդէն ըսած եմք, հաւանական է միայն որ երբ փառօք բանեցնելու պէտք տեսնուի, ոչ միայն Գաղղիական՝ այլ և ուրիշ նաւատորմիններ մեկնին։ Բայց որովհետև Եւրոպայի մէջ պատուոյ գաղափարն ուրիշ է Ասիական կամ Արևելեան երևակայութենէն, կրնայ լինել որ գըժկամակ տէրութիւնք ևս իրենց պատւոյն համաձայն չհամարին միաբանօրէն ձեռնարկել գործէ մը ետ քաշուիլ։

Բնական կը համարուի որ 'ի ըսկըզբան նաւատորմերը միմիայն ցոյց մ'ընեն և հրամանատարք հրահանգ ընդունած լինին ասկէ անդին չանցնելու։ Այս առաջին աստիճանը միայն տէրութեանց միացեալ դրօշներով ցուցնելու վրայ պիտի կայանայ, այն յուսով անշուշտ թէ դրօշները տեսնել բաւական է Արնաուտներուն զիջում ընելու համար. բայց միթէ այս բաւական պիտի լինի՞, տար վրայ կասկածիլ իրաւացի է։

Հաւանական է որ գործողութեան վրայ ևս համաձայնութիւն հաստատի, կամ եթէ չհաստատի ևս՝ բանակցութիւններ բացուին, բայց երբ համաձայնութիւնը խզուի, 'ի տէրութիւն ընտրէ ցոյցէ գործի անցնիլ, իւր փառօք և վտանգով, պատասխանատուութիւնն իր վրայ առնլով չարժելու պիտի պարտաւորի։ Երբ ներգործականութիւնը եղի, այն ատեն ամէն տեսակ հաւանականութեանց դուռ կը բացուի։ Լրագիր մը կը կարծէ թէ կարելի է Ռուսիա և Անգղիա ցամաքէն զօրք հանեն և միւս տէրութեանց կամքին հակառակ գործեն, այնժամ Աւստրիա փոխարինաբար Նովի-Պազար զօրք պիտի ղրկէ եղեր, Գերմանիոյ հաւանութեամբ։ Այս անհեթեթ ենթադրութիւն մ'է. եթէ Գերմանական տէրութիւնք կասկած ունէին Անգղիոյ և Ռուսիոյ վրայ, կրնային միացեալ ցոյցին չմասնակցելով՝ այս վերջնոյ գործողութիւնն արգելուլ. բայց որովհետև մասնակցեցան, այնուհետև դաշնակիցներէն ոմանք մասնաւոր շահերու չեն կրնար հետևիլ առանց միւս դաշնակցաց թշնամութիւնն իրենց վրայ հրաւիրելու։ Մայրաքաղաքիս դեսպանք Բ. Դրան նոր ծանուցագիր մը տուեր են, որ վերջնագիր լինելէ հեռի կը թուի, և որով կը յուսան թէ Բ. Դուռն ընդհուպ կը լուծէ այս խնդիրը։ Տէրութիւնք կը յայտարարեն նաև թէ մասնաւոր շահուց չպիտի հետևին եղեր, այլ միայն դաշնագիրը պիտի գործադրեն յօգուտ Արևելից խաղաղութեան։ Բ. Դրան նախարարք այս խնդրոյն վրայ խորհուրդներով կ'զբաղին և Րիզա փաշայի հետ հեռագրութեամբ կը շարունակեն առանց վճռական որոշում մը տալու։ Կ'ըսուի թէ Տուլչինեոյի մէջ 18.000 Ալպանիացիք կան և ասկէ կրնայ հետևցուիլ գործին բոլոր դժուարութիւնը։ Նոյն իսկ եթէ Բ. Դուռը Տուլչինեոն յանձնէ և Գարատաղի խնդիրը վերջանայ, անմիջապէս վերջն Հելլենական խնդիրը պիտի բացուի. քանզի կրնայ յիշուիլ թէ Գաղղիա այն պայմանաւ հաճած էր մասնակցիլ ցոյցին որ այս վերջինն ևս ընդգրկուի, ինք կնքահայր եղած լինելով անոր՝ վեհաժողովին ինչպէս նաև վերջին դեսպանախորհրդին մէջ։ Տէրութիւնք այս խնդիրը չէին մերժած. բայց ժամանակէ մ'ի վեր Ալպանիացւոց դիմադրութիւնն և նաւային ցոյցին յաջորդած դժուարութիւններն ա՛յնչափ յուզեցին Եւրոպայի հասարակաց կարծիքը, նոյն իսկ Գաղղիոյ և Անգղիոյ մէջ ա՛յնչափ քննադատութիւններ և յարձակումներ տեղի ունեցան նախարարաց ուշադրութեան դէմ, որ եթէ միայն Տուլչինեոն տրուելով նաւային ցոյցին առաջքն առնուի, Գաղղիա թերևս յառաջուան չափ չպնդէ Հելլենական խնդրոյն վրայ։

Բերայի թերթերէն մին կը ծանուցանէ թէ կռիւ մը մէջ Գարատաղցիք յաղթող ելնելով Ալպանիացիներէն 2 թնդանօթ և 170 գերի առած են. չեմք գիտեր թէ արդեօք այս լուրն ստոյգ է, բայց անվաւերութեան նշաններ կը կրէ։ Ալպանիացիք բազմաթիւ և լաւ զինեալ են, քաջութեան կողմանէ Գարատաղցիներէն վար չեն մնար. և կարելի է կը գերադանցեն։ Եթէ այս լուրն ստոյգ լինի՝ շատ ցաւալի է. քանզի այնուհետև Գարատաղ պիտի քաջալերուի՝ ո՛ գիտէ ինչ նոր պահանջումներ ևս հանելու, որք խաղաղութեան վերադարձին արգելք պիտի լինին։ Արդէն կ'ըսուի թէ Գարատաղ իւր իրաւունքը համարելով վեհաժողովին իրեն ընծայած հողերը, դրամական հատուցում կ'պահանջէ Բ. Դրնէն՝ զանոնք գրաւելու համար իւր ըրած պատերազմական ծախուց փոխարէն։ Նա կ'ուզէ որ Բ. Դուռն ամենայն դիմադրութիւն խափանելով նշանակեալ հողերը գիրութեամբ յանձնէ իրեն, և այսպէս չըլլալուն համար տուգանք կը խնդրէ։ Ռուսիոյ նաւատորմին այժմեան հրամանատար Բրէմէր ծովակալը Չէթինէ գնացեր և Սև լեռան իշխանը համոզելու յաջողեր է, այս անտեղի պահանջումէն ետ կենալու։

Ինչ որ է, միացեալ նաւատորմն և նորա ցոյցը տակաւին շատ անստուգութիւններ կ'ընծայեն։ Ծովակալները Ռակուզայի առջև էին, ուր իրարու ճաշեր և ընթրիքներ տալով ժամանակ կ'անցունէին, Լուր չկայ թէ արդեօք պարահանդէս ևս տուա՞ծ են, ուր Ռակուզայի Դալմատուհիները գրահաւորաց ընդարձակ սրահներուն մէջ կրնան իրենց դերը փայլեցնել Արևելքը փրկելու և խաղաղեցնելու եկող նորաշարժ ասպետներուն առջև։ Պատերազմական խորհուրդ մ'ալ պիտի կազմէին իրենց բանելիք ընթացից վրայ խորհելու համար, անկէ ետև Տուլչինեոյի առջև պիտի երթային, ուր աւելի մեծ և ծանր գործ մը կ'սպասէ իրենց։

Այս ամեն հաւանականութեանց հետ 'ի միասին ուրիշ մը կը մնայ միշտ, այն է Րիզա փաշայի Տուլչինեոն յանձնելով գործը կամ մանաւանդ ներկայ խաղը վերջացընելը։ Բ. Դրան նախարարք մէկ երկու օրէ 'ի վեր կը շարունակեն թղթակցիլ Րիզա փաշայի հետ, և յուսալի է որ մէկ վայրկենէն միւսը գործին վերջացման լուրն առնուի, ինչպէս նաև կրնայ վախցուիլ որ ծանր կամ անակնկալ իրողութիւն մը ծագի։

ԿԱՊՈՅՏ ՏԵՏՐԱԿ

Թիւ 74. — Թրօթթըր Հազարապետ առ Լորտ Սալիսպըրի.

"Կարին, 18 Հոկտ. 1880

"Մայ Լորտ, — Պատիւ ունիմ Հոկտ. 11 թուով տեղեկագիր մը ղրկել ձեզ, զոր Կարնոյ Գեր-Հիւպատոս Էվիրէթ Հազարապետը շինած է Ալաշկերտի և Պայազիտի գաւառակաց վիճակին վրայ, ուր այցելութիւն ըրած էր վերջերս։

"Ձեռքէս եկածն ըրի համոզելու տեղական իշխանութիւններն որ ամենէն աւելի պէտք ունեցող տեղերուն համար սերմնցու արմտիք հայթայթեն, և Կարնոյ կուսակալն ևս տուաւ 2,000 սոմար արմտիք ղրկելու հրամանն, որ Կարինէն տրուած էր Բասենի, այն է՝ արմտեաց պէտք ունեցող գաւառակներէն միոյն։" ՀԷՆՐԻ ԹՐՕԹԹԸՐ

Ասոր կը տեսնեմք, Կապոյտ Տետրակին մէջ, Պ. Էվիրէթի տեղեկագիրը Բասենի, Ալաշկերտի, Գարաքիլիսէի, Տիատինի և Պայազիտի գաւառակաց վիճակին վրայ, զոր, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, քննելու համար մասնաւոր հրահանգ ստացած էր Թրօթթըր Հազարապետէն։

Ամեն Հայ գիտէ այդ տեղերու վիճակը. մանաւանդ պատերազմէն 'ի վեր։ Ուստի զանց կ'ընեմք թարգմանել Պ. Էվիրէթի ընդարձակ տեղեկագիրը, մանաւանդ թէ այդպէս ընելու զօրաւոր պատճառներ ունիմք այժմ։ Անգղիական Գեր-Հիւպատոսն իր տեղեկագրին կցած է աղերսագրոյ մը պատճէնը, զոր Պայազիտի Հայ հասարակութիւնը մատուցած է Հայաստանի բարենորոգմանց Քօմիսէրներուն՝ վերաբերութեամբ այն մեծ արկածին զոր նոյն հասարակութիւնը կրած է վերջին պատերազմին ժամանակ։ Զանց կ'ընեմք այս աղերսագրին ալ, որ արիւն կը հոսի. Դիտելի է սակայն թէ Պայազիտի Հայք հոգ տարած են լաւ ճշդել իրենց գանգատները. Սպանուողներու, կողոպտուողներու և հրկիզողներու անունները մականուններն և ոճրագործութեանց թուականն ու տեղերը մի առ մի արձանագրուած են։ Ասկից զատ, իրենց աղերսագրին ցուցակ մը կցած են, յորում պատերազմին ժամանակ Պայազիտի Հայոց կրած ամեն տեսակ վնասները պարզ անկարկով մը կը տեսնուին։ Հայաստանի Աստուածը սահմանած չէ՞ արդեօք օրեր, յորս մոռցուին այդ արիւնոտ էջերն . . .։

Թիւ 77. — Սըր Հէնրի Լէյըրտ Հոկտ. 24 թուով կը գրէ Սալիսպըրի Մարքիզին թէ "Արմենիոյ և Քրդստանի" . . . գործոց վրայ Հայկական աղբիւրէ տեղեկագիր մ'առնուած, և յատուկ ծանուցագրով մը, անոր պարունակութեանց մեծ մասն արտաքին գործոց նախարարին հաղորդած է։

"Յիշատակագիր ի վերայ Հայաստանի վիճակին" այս անուամբ կը կրէ Սըր Հէնրի Լէյըրտի յիշած տեղեկագիրը, զոր եթէ թարգմանել հարկ լինէր, կրնար Մասիսի հօթն սիւնակները լնուլ։ Այս տեսակ գրութեանց մէջ դիտելի է որ տեղի չունի Օսմանցի այն գանգատը թէ Հայք անորոշ խօսքերով միայն կը գանգատին և նիւթական իրողութիւններ չեն ցուցներ։

Այս տեղեկագրէն յետոյ կը տեսնուի Սըր Հ. Լէյըրտի մի ծանուցագիրն, ուղղեալ առ Բ. Դուռն, յորում "Արմենիոյ և Քրդստանի Հայոց" վիճակին վրայ երկար դիտողութիւնք կան։

Թիւ 78. — Սըր Հ. Լէյըրտ Հոկ. 24 թուով տեղեկագիր մը կը ղրկէ Սալիսպըրի Մարքիզին, յորում այն ժամանակ նորընտիր Առաջին Նախարար Սայիտ փաշային հետ ունեցած առաջին տեսակցութիւնը կը պատմէ։ Արմենիոյ բարենորոգմանց խօսքն ալ եղեր է այս տեսակցութեան միջոցին, և Սըր Հէնրի Լէյըրտ կը պատմէ թէ Սայիտ փաշան հինգ կէտի վրայ ուշադրութիւն դարձունելու և իր (Անգղ. Նախորդ դեսպանին) խորհրդով գործելու խոստում տուած է. ասոնք են.

1. Ելմտական խնդիր.
2. Բարենորոգմունք.
3. Հելլենական սահմանագլուխ.
4. Արմենիոյ վիճակն. և
5. Սուրիոյ վիճակը.

Թիւ 80. — Ասոր կը տեսնեմք Սըր Հ. Լէյըրտի մի նոր ծանուցագիրն, ուղղեալ առ Բ. Դուռն, և հիմնեալ Էվիրէթ Հարիւրապետին տեղեկագրոյն վրայ, որ, ինչպէս կը յիշուի, Պայազիտի և Ալաշկերտի գաւառակաց վիճակին կը վերաբերէր, և որոյ մէջ այդ տեղերու Հայոց խօսքն ալ անցած է։

Թիւ 82. — Լորտ Սալիսպըրի երկար գրութիւն մը կ'ուղղէ Սըր Հ. Լէյըրտի, պատմելով տեսակցութիւն մը զոր Լոնտրայի Օսմանեան դեսպան Մուսուրուս փաշան իրեն հետ ունեցած էր այն լրոյն վրայ թէ Անգղիական նաւատորմն Օսմանեան ջուրերն երթալու կը պատրաստուի։ Անգղիոյ արտաքին գործոց Նախորդ Նախարարն Օսմանեան դեսպանին տուած ապահովութիւնները կը յիշէ, և անոնց դէմ իւր ըրած առարկութիւններն ու դիտողութիւնները կը թուէ։

Թիւ 85. — Լորտ Սալիսպըրի կ'իմացնէ Սըր Հ. Լէյըրտի թէ ինք վեհ. Թագուհւոյն ներկայած է այն տեղեկագիրն, յորում Անգղիական դեսպանը նորընտիր Առաջին Նախարար Սայիտ փաշային հետ ունեցած տեսակցութիւնը կը պատմէր։ Լորտ Սալիսպըրի կ'իմացնէ թէ այս առթիւ իր գործածած լեզուն և տուած խորհուրդներն Անգղիական կառավարութեան հաւանութեան արժանացած են։

Թիւ 86. — Լորտ Սալիսպըրի նոյեմբեր 12 թուով Սըր Հ. Լէյըրտի գոհութիւն կը յայտնէ այն տեղեկագրին և այն ծանուցագրոյն նկատմամբ զորս Բ. Դրան ներկայած էր "Արմենիոյ և Քրդստանի" մէջ . . . գործոց վիճակին վրայ։

Թիւ 87. — Լորտ Սալիսպըրի նոյնպէս գոհութիւն կը յայտնէ Պայազիտի և Ալաշկերտի վիճակին նկատմամբ Էվիրէթ Հարիւրապետին ղրկած տեղեկագրոյն Բ. Դրան մատուցանելուն համար։

Թիւ 89. — Թրօթթըր Հազարապետ առ Լորտ Սալիսպըրի. Հոկտ. 16 Կարին։

Անգղիական հիւպատոսը կանի գործին վրայ նոր տեղեկութիւններ տալով, կ'ըսէ թէ թաղուած և գլխին յօշոտուած Հայու մը մարմինը գտնուած է, իբրև վրէժխնդրութիւն. Դերջանի մէջ ալ վրէժխնդրական գործ մ'եղած է։ Ինչպէս որ Հայ երիտասարդ մ'իսլամ աղջիկ մը փախուցած էր, նորա կրօնակիցք ալ երկու Հայ աղջիկ բռնի փախուցեր են, և այս Հայուհիք յետոյ իսլամութիւն ընդուներ են։ Կարնոյ վալին այս դէպքերուն վրայ պաշտօնանկ ըրեր է Դերջանի Գայմագամը։

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

(Շարունակութիւն և վերջ)

Այժմ հարկ կը համարիմ ձեռնարկութեան տեղւոյն վրայ բացատրութիւն տալ։ Պայմանագրիս մէջ տեղ ունեցած էի Պրիւսէլ կամ Ժընէվ, բայց ոչ թէ այս քաղաքները ամենէն յարմարագոյն գտնելուս, այլ դաստիարակութեան լեզուին պատճառաւ որ Գաղղիերէն է և երկուքն ալ աշակերտաց արդէն փոքր 'ի շատէ ծանօթ. սակայն եթէ բաղդատենք այդ քաղաքները Գերմանական Զուիցերիոյ Ցիւրիխ քաղաքին հետ՝ այս վերջինը մեր ձեռնարկութեան համար շատ աւելի մեծ առաւելութիւններ ունի։ Ցիւրիխ ունի ամենայն նախակրթական և միջին կարգի վարժարաններ, համալսարանի և փոլիթէքնիքի պատրաստող վարժարաններ, որ ճարտարական և վաճառականական ճիւղեր ալ ունին, համալսարան մը, որ 4 բաժանում ունի, Աստուածաբանական, իրաւագիտական, բժշկական և ընդհանուր փիլիսոփայական, որ նոյնպէս երկու ստորաբաժանում ունի, փիլիսոփայական — պատմական — բանասիրական և մաթեմաթիքական — բնագիտական. ունի փոլիթէքնիքում (բազմարուեստեան վարժարան) որ 8 բաժանում ունի. 1. նախապատրաստական, 2. ճարտարապետական, 3. երկրաչափական, 4. մեքենագիտական, 5. տարրաբանական, 6. անտառաբանական, 7. փիլիսոփայական և իրաւագիտական, 8. մաթեմաթիքական և բնագիտական (վերջինը մաթեմաթիքի և բնագիտութեանց մասնաւոր դասատուներ պատրաստելու համար)։ Ասոնցմէ զատ ունի հաշուակալ վարժապետանոց, երկրագործական և անասնագարմանական վարժարանք և շատ մը նշանաւոր գործարանք։ Ցիւրիխ քաղաքը իր ամեն կարգի կրթական և ուսումնական հաստատութիւններովը Զուիցերիոյ մէջ առաջին տեղը կը բռնէ, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ մեծ համբաւ ունի, և մեր ձեռնարկութեան համար հարուստ յարմարութիւն, վասն զի ամէն աստիճանի և ամեն տեսակ մանկավարժական հաստատութիւնք կ'ամփոփէ իր մէջ։ Այդ քաղաքը ծանօթ է միանգամայն իր գեղեցիկ դիրքովն ու առողջարար օդովը. իր միակ անյարմարութիւնն է դասախօսութեան լեզուն, որ Գերմաներէն է նախակրթական և միջին կարգի վարժարանաց մէջ, համալսարանի և փոլիթէքնիքի դասերը մասամբ Գերմաներէն, մասամբ Գաղղիերէն կ'աւանդուին. իսկ փոլիթէքնիքի նախապատրաստական դասարանին մէջ բոլոր գլխաւոր դասերը երկու լեզուով ալ կ'աւանդուին։ Թէև Գերմաներէնը տիրող լեզուն է, բայց Գաղղիերէն և Անգղիերէն լեզուներն ալ հիմնաւոր կերպով կ'աւանդուին բոլոր միջին և բարձրագոյն վարժարանաց մէջ։ Հայոց համար Գերմաներէն լեզուն աւելի դիւրին է քան թէ Գաղղիերէնը, և փոքր 'ի շատէ ընդունակութեան տէր աշակերտք կարող են քանի մը ամսուան մէջ Գերմաներէն աւանդուած դասերէ օգուտ քաղել։ Վերջապէս լեզուի անյարմարութիւնը չնչին բան է համեմատելով միւս առաւելութիւններուն հետ, որ ձեռնարկութեան յաջողութեան, օգտակարութեան և յարատևութեան էական պայմաններն են (1)։ Ցիւրիխի գլխաւոր տարին Ապրիլ ամսոյն է, ուստի աշակերտք 6–7 ամիս ժամանակ կունենան Գերմաներէնի մէջ պատրաստուելու։ Այսու ամենայնիւ, եթէ ծնողք ուզեն անպատճառ որ Գաղղիական Զուիցերիոյ կամ Պելճիքա հաստատուին, թող իրենց կամքը իմացնեն մեզ։

* *

Ձեռնարկութեան պայմանագրին գլխաւոր կէտերը.

Իւրաքանչիւր աշակերտ ծնողաց կամ պաշտպանի կամքին և իր կրթութեան աստիճանին ու մասնաւոր ընդունակութեանը համեմատ վարժարան մը պիտի երթայ և անոր ուսման ընթացքին պիտի հետևի իմ հսկողութեան ներքև։

(1) Մեր կարծիքն ալ այն է թէ այս մեծամեծ առաւելութիւնները փոքրիկ դժուարութեան մը պէտք չէ զոհել այսպիսի կարևոր ձեռնարկութեան մը մէջ։ Ծ. Խ.

Աշակերտք իմ հսկողութեան ներքև մէկ յարկի տակ պիտի բնակին, որ միանգամայն պիտի կերակրին և դասերու պատրաստութեան պիտի զբաղին ։

Բաց յայտնենք ես մանաւանդ Հայ. պիտի ստանան աշակերտաց ազգային լեզուին, ազգային և կրօնական զգացմանց զարգացմանը, ինչպէս և առողջութեանն ու վարուցը ։

Միջին վարժարան դրուելիք աշակերտի տարեկան ամբողջ ծախքը, բաց ի գրքերի և արտաքոյ կարգի բժշկական դարմանի ծախքէն, 1800 Ֆրանք է․ իսկ բարձրագոյն վարժարան դրուելիք ուսանողաց թոշակին վրայ յաւելում մը կըլլայ միջին և բարձրագոյն վարժարանաց ծախքին մէջ եղած տարբերութեան համեմատ ։

Այս գումարը նշանակած եմ միայն հեռու երթալիք 10 աշակերտաց համար․ յետոյ խրկուելիք աշակերտաց համար յաւելում պիտի ընեմ, եթէ չը կարենամ նոյն պայմանով ընդունելու ։

Այս ձեռնարկութիւնը վերջին աստիճան նպաստաւոր է թէ՛ ծնողաց և թէ՛ ազգին համար ։

Երբ ծնողք տանձին կը խրկեն իրենց զաւակը, նախ նշանակած գումարէն շատ աւելի ծախք կ'ընեն․ երկրորդ, շատ անգամ ըրած ծախքերնին պէտք եղած արդիւնքը չունենար, վասն զի վարժարանի ընտրութիւնը ձեռնհասութեամբ և գիտակցութեամբ չըլլար, այլ տասը անոր տուած անհիմն կարծիքին վրայ հենելով․ երրորդ, վարժարանի ընտրութեան մէջ աղէուն մանաւանդ ընդունակութիւնը բնաւ նկատողութեան չառնուիր․ բժշկութեան յարմարութիւն ունեցողը իրաւաբանութեան վարժարան, վաճառականութեան յարմարութիւն ունեցողը բժշկական կամ ճարտարապետական վարժարան կը դրուին, եւն. եւն., և այսպէսով այն որ լաւ բժիշկ պիտի ըլլար՝ միջակ կամ անշահ փաստաբան կըլլայ, այն որ ընտիր վաճառական պիտի ըլլար՝ անպիտան բժիշկ կամ ճարտարապետ կըլլայ, եւ․ չորրորդ, աշակերտք յաճախ չարաչար կը վնասուին ֆիզիքապէս և բարոյապէս, և հինգերորդ, ազգային զգացում և անդրդուելի ազգութեամբ չեն ներշնչուիր ։

Արդ, եթէ դէթ տասն աշակերտ ղրկուի՝ այդ աշակերտաց ծնողք ոչ միայն իրենց և իրենց զաւակաց օգտին աշխատած պիտի ըլլան, այլ և ազգային տեսակէտէ կարևորութիւն ունեցող ձեռնարկութեան մը ախոյեանութեան պատճառ եղած ։ Երբ անգամ մը գործը սկսի՝ յուսալի է որ բարերար անձինք և ընկերութիւնք մասնակցին անոր՝ իրենց ծախքով աղքատիկ աշակերտներ խրկելով ։ Երբ գործին դրամական միջոցները ներէ՝ ես իսկ ձրի աշակերտ պիտի ընդունիմ ։

Եթէ մինչև ամսոյս 15—20 աշակերտաց թիւը տասնի հասնի՝ ճամբորդել պիտի սկսիմ ։ Աշակերտաց ծնողք թող հաճին նամակաւ իմացնել ինձ որ առաջ իրենց դիտաւորութիւնը ։

Հասցէս, Մահմուտ Փաշա, 72․ Էլիկէզեան Սարգիս Էֆէնտին գրասենեակը ։

Հաճեցէք, ․ ․ ․ Խմբագիր Տէր, Մասիսի մէջ հրատարակել և ընդունիլ խորին յարգանացս հաւաստիքը ։

Հ. ԻՓԷՔՃԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՆՈՐԱՅՐ ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻՈՅ

Պարոն Նորայր Բիւզանդացին կը շարունակէ իր ընդարձակ Ֆրանսահայ բառագրքին հրատարակութիւն ։ A տառն արդէն աւարտած և B տառն սկսած է ։

Հրատարակութիւնն սկսելէ յառաջ և յետոյ, բաւական խօսուեցաւ այս գործոյն վրայ, և համարեայ գովեստ խօսուեցաւ ։ Արդարև, սակաւ մատենագիրք ազգին մէջ Պարոն Նորայրի չափ արժանի են գովեստի․ և Հայ մամուլը գուն ուրեք կ'արտայայտէ մատեաններ Նոր Ֆրանսահայ բառարանին չափ աշխատութեան և քաջալերութեան արժանի ։

Այս աշխատասիրութիւնն համառօտ դատաստանեաց կարգէն կ'ելնէ և մատենագրութեան կարգ կը մտնէ ։ Ֆրանսական անուանի բառարանաց հետ բաղդատելով, Պարոն Նորայրի «Գանձարանն» –որպէս կոչուեցաւ– Պէշըրէլի Բուասթէն կը հեռանայ և Լիդրէի փոխարէն կը մօտենայ, եթէ ներելի է ինձ այս բացատրութիւն ։

Բազմաշխատ և բազմիմաստ հեղինակն, Հայկական և Ֆրանսական ծածկեալ մատենագրութիւններն երկար ամեր խղճմտօրէն քննելէ ու բաղդատելէ յետոյ, յաջողած է Ֆրանսական դասական լեզուին բառերուն, ոճերուն և ասացուածներուն համապատասխաններն Հայ լեզուին մէջ գտնել ։ Այդ Հայկական բառերն, ոճերն և ասացուածներն ո՛ր դարուն կը վերաբերին, ի՛նչ կիրառութիւն ունին, պիտի գիտնաս բանալով Նորայր Բիւզանդացւոյ գանձարանն ։ Հայկական այնչափ բառեր ու բացատրութիւններ, զորս ցայսօր չէինք գտած և ոչ տեսած–երազինք մէջ իսկ, պիտի գտնէ՛ք այս բառարանին մէջ. զի անխոնջ բառագէտն անթիւ ձեռագիրներ ուշադրութեամբ աչքէ անցուցած է Բարիզի Ազգային մատենադարանին և այլ հանրային թէ անհատային մատենադարանաց մէջ ։ Իսկ այն գիտական, գրական, արուեստական, քաղաքական օտար և նորահնար բառից անդ․ որք կը պակսին Հայ լեզուին, Պարոն Նորայր այնչափ բառեր բաղադրած է, որք միանգամայն լեզուաբանական խորին հմտութիւն, նուրբ իմացականութիւն և ամենա[illegible] ճաշակ մը կը յայտնեն ։

Անտարակոյս, գրագէտ ազգայինն որ կը թղթատէ Եւրոպական նոր մատենագրութիւններն, յաճախ կը ցաւի թէ այն մատենագրութեանց յատուկ մեծաճոխ և բազմերանգ բացատրութիւնք յաճախ հաւատարմապէս անթարգմանելի են Հայ լեզուաւ, – գրաբար թէ աշխարհաբար ։ Այլ փոխարէն որքա՛ն կը հրճուինք տեսնելով Հայ լեզուին հիանալի ընդունակութիւնն յանձնելու նոր բառեր արտադրելու, տեսնելով Հայկական բառ մը, իսկ, ախորժալուր և ոչ նուազ տրամաբանօրէն կազմուած, զոր Ֆրանսացին իր լեզուաւ թարգմանելու համար՝ երեք բառից, հինգ ու կէս նախդրոց և մերթ գուցէ բոլոր մասունք բանիններուն պիտի կարօտէր ։

Հայկական բարբառոյն այս առաւելութիւնն Եւրոպական արդի լեզուաց բաղդատ վրայ, և այն զօրացումն զոր օր ըստ օրէ կ'ստանայ Հայ գրականութիւնն, տարաքէն յառաջ կուտան մեզ թէ, բարձրահանճար մատենագրաց շնորհիւ, Հայ լեզուն ալ բացատրութեանց ճոխութեան ու նրբութեան կողմէն օր մը պիտի կարենայ մրցիլ Եւրոպական ամենահարուստ և ամենա[illegible] լեզուաց և մատենագրութեանց հետ ։

Պարոն Նորայր Բիւզանդացին, որ կրկին լեզուաց վրայ իր բաղդատական ուսումնասիրութեամբք մեծապէս կը նպաստէ ազգային լեզուի և գրականութեան զարգացման, իրաւամբ պիտի՛ արժանանայ առատաձեռնոց երախտագիտութեան –մանաւանդ զի գուցէ քան ոչ հեղինակ մ'աւելի [illegible] Ֆրանսահայ բառարանին հեղինակն, իր գործոյն ծախքը ընդունելու ձախութեան և Հայ քաղաքին ու [illegible] տառապելով անշահութեան պատճառաւ ․ ․ ․ ․ ․

ԴՐԱՍՏ ԱՏՈՄ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

․ ․ ․ Խմբագիր․

Պատուական Մասիսդ 2693 թուոյն հրատարակուած մեր նախորդ յօդուածին դէմ 2700 թուով Արժ․ Դուրեանի տուած պատասխանն ընթերցայ․ յորում ձախողապէս կը խածէր նա՛ մեր անձին իբրև մի յետին դասատու համարած ըլլալնիս, զոր գրած էինք թէ՛ քաղաքավարական օրինաց վարուելու և թէ Նորին Հայրութեան եկեղեցական կարգին պատուելուն համար պատիւ մ'ըրած ըլլալու նպատակաւ․ եթէ սխալեր ենք այդպէս վարուելնուս մէջ, յանցանքը՝ Նորին Հայրութեան այս ձեւ խօսուածքէ տպաւորած չզգալուն վրայ կանխաւ տեղեակ չըլլալնուս է․ ինչ և իցէ այդ մասին երկար խօսիլ աւելորդ է․ միայն թէ սա՛ տաւել ցաւալի է ըստ մեզ, որ յօգուտ Ազգ․ մանկտոյն ի լոյս ընծայուած հրատարակութեան դասագրքի մը դէմ մեր՝ ըստ խնդրանաց բարեկամաց ոմանց՝ հրատարակած բրած դիտողութիւնքս մեր Պատ․ պաշտօնակիցին զայրոյթը գրգռած է, որպէս թէ իր շահը վտանգուած ըլլայ․ մինչդեռ մեր բրածը լոկ բարեկամութիւն մ'էր թէ՛ իրեն և թէ՛ ուսանող մանկտոյն ։ Կը թողունք ըսել որ Պատ․ Ոսկանեանի խորհրդոյ իսկ փաստաբանութիւն ընելով հարկ չկար բնաւ մեր արդարացի մէկ դիտողութիւնն հարկաւ իբրև նախատինք կարծեցնել ուզելով․ որոյ պարզապէս անիրաւութիւն մ'ըլլալը յայտնելէ յետոյ, կ'անցնիմք ահա մեր առաջ յառաջ նշանակած սխալներուն նկատմամբ տրուած պատասխաններուն պատասխանը կարգաւ տալու՝ ձեռնհաս հայկաբանից անաչառ դատողութեան յանձնելով խոնարհաբար ։

Ա․ «Այլ նոյն չէաւր ճանաչել զքեզ» խօսքին՝ «նոյն» բառին համար տաւել իբր ածական քան իբր դերանուն գործածուած բառ մ'է ըսած էինք. սակէ Գարագաշեան էֆ․ ի համակարծիք և Հայր Չիլինկիրեան տարակարծիք ըլլալնին հեռացնել կարծեմ դրախօսութիւն է ։ Լաւ կ'ընէ Արժ․ Դուրեան եթէ մանգամ ուշադրութեան առնու թէ «նոյն և նոյն» բառերն իրարու տեղ անխտիր կրնա՞ն գործածուիլ թէ ոչ․ իսկ դուրով վերոյիշեալ խօսքին Հ․ Չիրմիւզի գրուածն ըլլալուն, տասը ըսելիք չունինք, և գոհ ենք որ այս անգամ Արժ․ Դուրեանի դասագրքին այս և տասը նման անտարբերելի գրուածոց շատին իր հեղինակ չըլլալն ի յայտ եկած է․ այսու ամենայնիւ կը հարցնեմք գործածել թէ աւելի բանաւոր չէ՞ հաւատալ թէ յիշեալ խօսքին մէջ «նոյն» բառը «նոյն լոյս» ըսելու տեղ գրուած է իբր ածական մը՝ որոյ գոյականը ըսելայն կ'իմացուի ։

Բ․ Ասեմ, տամ, հարցանեմ բայերուն ամեն եղանակներն ու ժամանակներն և կ'ենքերը անխտիր վերջահարով կամ ց նախդրիւ հայց․ ով չեն գործածեր․ լաւ քննել պարտի Դուրեան, զի այս կանոն՝ ձախող աւանդութեամբ զմանկտին կը խաթարենէ․ զորօրինակ, կրնանք ըսել «տալ զնա»․ բայց չըսեր «տալ նմա» ։ Կրնանք ըսել նաև «ասեմ նմա», բայց չըսեր «ասեմ զնա»․ այսպէս են այս բայերուն խոնարհման ամեն միկ եղանակներն․ թո՛ղ հարցանեմ բային յաճախ զ նախդրիւ հայցական առնելն․ յետին դասատու անգամ պիտի կը հասկնի իբր այս դասը կրելով, իր անձին արժանապատուութիւնը պահելով ։

Գ․ «Զկոյսեր և զԱստուածոյ» բառերուն վրայ դիմ. յօդ դնել պէտք է կըսենք դարձեալ․ վասն զի բոլոր Ազգ․ վարժարանաց մէջ իբրև դասագիրք եղած նոյն իսկ Ս․ Եկեղեցեաց մէջ գործածուած Ս․ Աւետարաններն գրեթէ այսպէս տպուած են․ Արժ․ Դուրեանի տասը հակառակը ապացուցանելու համար Եղիշէի պատմագրութենէն յառաջ բերած օրինակն իր ամեն մասամբ տարբեր է․ զի միոյն մէջ յատկացուցչին յատկացեալ ըլլալը գոյութեամբ իմացուած բառը քանի մը միջանկեալ խօսքերէ յառաջ յիշուած է, իսկ միւսին մէջ յատկացեալին յատկացուցիչները իր մօտն ըլլալով հարկաւ «ն»ի պէտք չունին ։

Դ․ «Անն որում մեծատան եղեալ անդ ոսկեմահիկն» խօսքին համար ըրուած բացատրութիւնն ու կանոնը սխալ է ըսած էինք, զայս կը խոստովանի և նոյն ինքն Արժ․ Դուրեան, բայց «անուշադրութենէս կամ չորացրութեան ձեռն կարգեթենէն ի ներքս մտած սխալ մ'է» ըսելով․ կը հարցնենք հիմա, այս տեսակ պատճառաբանութիւն մը պատիւ կը բերէ՞ դասագիրք յօրինող «առաջին Հայկաբանին» մը ։

Ե․ «Դորա յետինքդ մի ժամ զօրծեցին և հաւասարեցեր զնա մեզ առաքեր զդոսա» խօսքին համար մեր ցոյց տուած սխալը տպագրութեան բերանացեր է Արժ․ Դուրեան, անուշադիր զննուած ըլլալով հարկաւ մինչև ցիկս մեր դիտողութեան․ սակայն այս տեսակ մը յետս կոչում լինելով՝ հարկ չկայ երկար գրել․ ուստի տակ ալ վերի հարցման քով դասելով կանցնինք ։

Զ․ «Ոչ ես եմ արժանի կոչել որդիք» խօսքին մէջ «կոչել» բայը փոխանակ նախնեաց օրինակին հետևելով գրելու, «ե» ով գրած ըլլալուն համար, (թէ և երկուքը մի և նոյն բանն են․) շփոթած էր Արժ․ Դուրեան և զանի ներգործական կարծելով «որդիք» ալ նոյն դրով գրած էր իբրև անոր սեռի խնդիրը․ ուստի մենք ալ տասը սխալ ըլլալը ծանուցեր էինք․ բայց նա ինքզինքն արդարացնել կը ջանայ, յեղաշրջելով խօսքը՝ որուն բնաւ պէտք չկայ․ վասն զի զուր աշխատանք չէ՞ «որդիս» ստորոգելի ճանչցնելու համար բայը ներգործականի փոխել, մինչդեռ կրաւորականին հետ ալ ստորոգելի է որդին ։

Է․ «Վէրս 'ի վերայ եղին» խօսքին մէջ «'ի վերայ» նախադրութիւն է․ վասն զի երբ աշխարհաբար բառ առ բառ թարգմանելով ըսենք «վրան վէրք դրին», ահա կ'իմացուի որ «վրայ» բառին ծայրը գրուած «ն» գիրը՝ լռելեայն իմացուած նորա խնդրոյն տեղ գրուած է ։

Ը․ «Զգեստ նորա եղեն փայլուն ըստ ամենայն, որպէս թէ մեր երկիր ոչ կարէն այնպէս սպիտակացուցանել» խօսքին «այնպէս» մակբայը աւելորդութիւն չէ ըսեինք չէ հասկցեր Հայկական շարադրութեան ոճերուն քաջագէտ Դուրեան, ուրեմն թարգմանենք հիմայ որ հասկնայ․ «Անոր լաթերն անանկ ճերմակ եղան, որու այն աշխարհի լուացարարը չեն կրնար ճերմկցնել․» արդ թող ըսէ մեզ Հ․ Դուրեան, «այնպէս» հոս հիմայ աւելորդութի՞ւն եղաւ, թէ կարևոր նշանակութիւն մ'ունենալուն համար պէտք ունեցաւ ։

Թ․ Բացայայտիչի կանոնը որոյ և ճիշդ հասկցնելու համար ըսած էինք թէ՝ պէտք է այսպէս գրել․ «Բացայայտիչ կըսուին այն բառերը, որ ուրիշ բառի մը քով դրուելով, անոր ո՛վ, ի՛նչ, ո՛րն և ո՛րպիսի ըլլալը ցուցնելու կը ծառայեն․» տասը կարծեմ Արժ․ Դուրեանի խելքէն հասած ըլլալու չէ․ ուստի պարզենք մի քանի օրինակներով․ «Ընդ ձեզ ընդ որդեակս իմ խօսիմ. Առ Եփրատ գետով․ Զքարոզ ծառով․ Գովեցայր զՅովհաննու երգով ։» Ահա տասոնց մէջ «որդեակս» «ձեզ»ին ո՛վ ըլլալը, «Եփրատ» գետին ո՛րն ըլլալը, «քարոզ» ծառին ի՛նչ ըլլալը, «զՅովհաննու» երգին ո՛ր և ո՛րպիսի ըլլալը կը ցուցնեն․ ուստի «Բացայայտիչը բացայայտեալին քով դրուելով, անոր հետ մի և նոյն բանը կը ցուցնէ» ըսելով չի լմննար, թերի խօսք է ։

Ժ․ «Խորտաքինչիր» բառին համար տակէ յառաջ ըսածս կը կրկնեմ․ վասն զի «Եւ տասն խորտաքինչեր ցընկեր իւր» խօսքին տակ Արժ․ Դուրեանի կանոնն և բացատրութիւնն՝ ուսանող մանկտւոյն մեր նշանակած հետևութիւններէն զատ ուրիշ բան չիմացներ ։

ԺԱ․ «Հրամայեցաւ ի տեառնէ վիճակ ձգաննե»․ հոս «վիճակ» բառն ածական չէ, այլ միանգամայն և Բնիկ քին վիճակ ըսուելուն պատճառաւ միայն ձեւն և երկրորդին բնութիւնն է․ եթէ «վիճակ» մեծ ըսել է, թող ըսէ Հ․ Դուրեան վիճակ ծառ, կամ լեռ կամ մարդ ։ Եթէ գիշատող ըսել է վիճակ, թո՛ղ ըսէ վիճակ կատու, վիճակ սափոր․ հետևաբար բոլոր քիչ մը խելք ունեցողները այսպէս կը հարցնեն․ ինչ ձևի, թէն ձևի․ ինչ ձևի, վիճակ ձևի․ իսկ եթէ հարցուի, ի՛նչպէս ձևի, պատասխանն է մեծ կամ փոքր, հաստ կամ բարակ ձևի և այլն ։

ԺԲ․ «Տուեալ քեզ» խօսքին համար կը պնդէ Արժ․ Դուրեան թէ «ըսածիդ պէս ըլլայ» ըսել է․ բայց այնպէս չէ․ թո՛ղ կարդայ Ս․ Աւետարանն, ուր կ'ըսէ «Եղիցի ինձ ըստ բանի քում» երբ Ս․ Մարիամ կը խօսի հրեշտակին․ ինչո՞ւ չըսեր «տուեալ ինձ», որ Հ. Դուրեանի այս նորահնար դատումն արդարացուցած ըլլար ։

ԺԳ․ «Մինչև ց» կամ «մինչև ի» նախադրութեանց խնդիրներուն անորոշ հայց․ ըլլալն ինչո՞ւ չյիշուիր Արժ․ Դուրեան՝ «Գարագաշեանէ զատ Հայ լեզուի քերականք այսպէս չեն դասեր» ըսելով, մինչդեռ ինքն ալ ասեմ, տամ, հարցանեմ բայերուն քով «ց» նախդրին խնդիրը անորոշ ընդունած և նշանակած է իր դասագրքին մէջ, յէջ 15․ հիմայ իր ըսած այս անորոշին համար ի՞նչ պիտի ըսէ․ տպագրական սխա՞լ թէ անուշադրութիւն ։

Այս այսչափ ինչ բաւական կը համարինք իբրև դաս մեր Արժ․ պաշտօնակցին․ սա՛ եւս յայտնել պարտաւորուելով որ մենք չ'ենք սպասեր Նորին Հայրութեան իր դասագրքին յօրինման եղանակին վրայօք իսկ խօսելուն, համոզուած լինելով որ ինչպէս իր մեզի տուած պատասխանները զայրոյթով սկսած և յայտնի բիրտութեամբ վերջացուցած է, նոյն բարքը պիտի ունենայ նաև իւր ընելիք խօսքերը, «որք արժէք չ'ունին լսելու իսկ ։

Խնդրելով, ․ ․ ․ Խմբագիր, ներկայիս պատուական լրագրոյդ մէջ հրատարակելու շնորհը,

24 օգոստոս 1880 Մնամք յարգանօք

Պէշիկթաշէն Ս. Ա. Խ.

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼՈՑ

Ի Թօփբերդ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ թաղի

Մեծապատիւ Տեարք	Դհկն.
Վսեմ. Գրիգոր պէյ Վարդանեան հիւպատոս Պարսից	250
Մարտիրոս Նազարեան	210
Մ. Յակոբ Ասատուրեան	210
Յովհան Մարութեան	50
Յակոբ Վարդիկեան	25
Գէորգ Մարութեան	20
Մ. Յովսէփ Սահակեան	20
Սարգիս Մինասեան	20
Զաքար Տէլլալեան	20
Խաչատուր Ճօղալեան	20
Սիմոն Ա. Տրենեան	20
Մ. Սահակ Կէօքբէքեան	20
Մ. Պետրոս Նալպանտեան	20
Կարապետ Եղիաեան	20
Հայ մը	20
Սարգիս Մարութեան	10
Մ. Մարտիրոս Զարգարեան	10
Սարգիս Սանթուրճեան	10
Յարութիւն Նազարեան	10
Մ. Գրիգոր Տ. Գրիգորեան	10
Կիրակոս Նալպանտեան	10
Գէորգ Թաշճեան	10
Մ. Կիրակոս Կոստանեան	10
Մ. Յակոբ Զուլումեան	10
Թափօնի հասոյթ	120
	1155

Համագումար հազար հարիւր յիսուն և հինգ (1155) դահեկան ։

Համարակալ Գանձապետ

Գ. Թ. [illegible] Աբէլ [illegible]

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Մամուլ անխոնջ գործաւորներէն մին, Բ. Էֆինոյին, որ անծանօթ չէ Մասիսի ընթերցողաց, իրիկուններն իր տան մէջ, ի Գում-Գափու, ամեն կարգի անձանց համար կարգ մը դասեր սկսած է ։ Գլխաւորապէս կ'աւանդէ Գաղղիերէն և Թուրքերէն լեզուներ, (թարգմանութիւն, խօսակցութիւն, շարադրութիւն) և գրագիտութիւն, հաշիւ, տոմարակալութիւն, ափելերական պատմութիւն և աշխարհագրութիւն ։ Նաև, Հայերէն, Անգղիերէն, Գաղղիերէն և Թուրքերէն լեզուներէ երրորդ թարգմանութիւններ կ'ընէ բերանացի և գրաւոր, և այդ լեզուներով ամեն տեսակ և ամեն ձեւ գրութիւն կը խմբագրէ, և կ'ուսուցանէ խմբագրել ։ Լրագրոյս Տնօրէնութիւնը կրնայ ապահովել թէ զինքը յոյժ գոհ պիտի լինին յաճախողներն ։ Աւելի տեղեկութիւններ կրնան առնուիլ Մասիսի Խմբագրատունէն ։

ՆՈՐՆՈՒՑՈՒՄ

Կիւրինի Հայոց գործարաններէն ելած զօրաւոր դեղիցկի ու գլխացական բանիմուրցու, ակեքիցու, կարպետքիցու, քաղցրերը, բազմաջի ծածկոցներ և այլն ամեն և որոշեալ գնով կը ծախուին Կ. պոլիս, Զալաքայէլիք Եօղունճու Մեծ նոր խանին կից թիւ 29, Մ. Մանճեան և Ընկ. վաճառատանը, ուր կ'ընդունուին նաև ուզուած տեսակներու համար յանձնարարութիւնք ։

Պ. Նորայր Բիւզանդացւոյն Գաղղիերէնէ Հայերէն ընդարձակ բառարանին տպագրութիւնն սկսած է և արդէն մինչև տասներկրորդ թերթն հրատարակուած ։ Առ այժմ կանոնաւոր կերպով շաբաթը մէկ թերթ կ'ելնէ, քանի մը շաբաթ յետոյ երկու թերթ ելնել պիտի սկսի ։

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amérique sont exclusivement reçues par la *Compagnie Générale de Publicité Etrangères* *G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

Նոքա որք յաճախեալ չեն գրուած և չեն կրնար մի անգամ մէկ ու կէս ամսի վճարել, կրնան թերթ առ թերթ գնել, որ 60 փարա է։

Գլխաւոր մթերանոցն է Ֆրէնկ-եան գրավաճառանոցը. կը գտնուի նաև ամէն Հայ գրավաճառաց քով և Արշակ Լիֆէնտիի թղթավաճառա-նոցն ի Ղալաթիա։

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

—

Գ. Վ. Ծաննիի 1867ին հիմնած, և անցեալ Մայիս 3ին հրկիզեալ հըռչակաւոր Արեւանշան դեղարանն դեղեցիկ ամէն Նորոգուելով վերստին բացուեցաւ։

Դեղօրայք, վիրաբուժական գործիք, անուշահոտութիւնք և ամեն-դական նիւթք նորոգ հասեալ յեւրոպայ, որոգութիւն ծառայութեանց, և ուշադրութիւն ի պատրաստութեան դեղոցը։

Մեծաքանակ վաճառմանց համար, Գ. Վ. Ծաննի Պահճէ գափուձէլու մէջ լաւն ունեցած դեղօրէից մթերանոցը պահած է, ուր դուռառաց համար յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին։

Բերայի մեծ փողոցին մէջ 1852էն ի վեր հիմնեալ դեղարանը՝ Գ. Վ. Ծաննիի որդւոյն՝ մկայեալ քիմիագէտ Ժ. Ծաննիի՝ տնօրէնութեան ներքեւ է։

Ցուն յԱգրիանուպօլիս, գործարան ի Բէգոս։ Գինք խիստ չափաւոր։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գօնեթ եղբարք և Շաւինի ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել Յարգոյ հասարակութեան որ իրենց պատրաստած ընտիր ծխախոտներու-բովը յաճախորդներուն աւելի եւս գոհացնելու նպատակաւ 'ի փողոց անտի ծխախոտի արուեստի մէջ հանրածանօթ Ցէմիրճեանեան եղ-բարց հետ ընկերացած են, որով յաճախորդք ոչ թէ միայն Եէնիճէի առաջին կարգի ծխախոտաց և ի-կարներու ընտրութեամբ, այլ ի-րենց յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբը չուա գոհ պիտի ըլլան։

Ցաճկաստանի և Եւրոպիոյ բոլոր կողմերէն ուղղեալ ամէն տեսակ և ուզուած քանակութեամբ թէ՛ տեղւոյ և թէ՛ ջարդած վաճառայանձ-նարարութիւնք կ'ընդունուին և անմիջապէս կը ղրկուին։

Ծանօթութիւն. փաքէթներն իրենց նախկին անունը պիտի կրեն, բայց հինէն տարբերելու համար վրան տպագրեալ «Ցէմիրճեանեան Եղ-բարք» պիտի նշանակուի։

Եւրոպիոյ կողմերէն յանձնարարողք կառավարութեան չնորհիւ Պանտրօլէ տուրքէ ազատ են որոյ համար 100ին 20 զեղչ կըլլուի։

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130
Ջընտան-Գափու Չէօմլէքճի. „ 29
լէր.
Լիմն Եօնիւ „ 56

և բոլոր օտար վաճառատեղիք։

Ընկերութեանս ուղղեալ նամակաց հասցէն պէտք է լինի (Ցէմիր-ճեանեան Եղբարք, Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130)։

Ց. Գ. Որչափ որ սոյն ընկերութիւնը հաստատած եմք սոյնու ամենայնիւ մեք մեր նախկին ծխախոտի գործարանը կը շարունակեմք առանձնաբար, որոյ եւեց գլխաւոր վաճառատեղին է Ջընտան-Գափու Չէօմլէքճիլէր թ. 29։

Ցէմիրճեանեան Եղբարք

——

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՕՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		10,19
Այս առաւօտ բացուեցաւ		10,18
Կէս օրին		10,18
Բումպիի երկաթուղի	Փր	29,
Թղթադրամ	Օսմ. Լիր	1200
Թրամուայ	»	390

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

5 Սեպտեմբեր

Յօնիլթէ ժմնլրով	Անգղ. Լիր	4. 4
» Փոխանակութեան	»	2,58
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7,25
Քրէտի Ժմնէրալ	»	5,28

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

6 Սեպտեմբեր

Անգղ. լիրա	Ղրշ.	110 20
Նափոլէոն ոսկի	»	87 35
Խմէլիէլ Ռուս	»	90 22
Աւստրիան Թղթդրմ. 8 բոլ. 74 քարէք		
Գերմեցի	Ղրշ.	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	7 6
Հինդոց	»	213
Վեցնոց	»	128 20
Մէթալիք	»	213 20
Պլինճ	»	550
փարանոց	»	220

—•—

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՒԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 16
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Բօսֆօրէն իջնող շոգենաւներ

12 Արնաւ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ։
12 Պէյքօզ, Բաշալ. Ռիֆաթ փաշա մահալ. Գանլճ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ.
12 Եէնիմ. Մէգարը Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
12 15 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։
12 45 Եէնիմահ. Մէգարը Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Միրկեօն, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտ, Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիկթաշ.
1 Ռ. Ա. Գավաքէն. Մէգարը. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշալ. Գանլճ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ. Գուզ. Գապաթաշ.
1 30 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
2 15 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ, Փաշաբաղ, Ռ. Փ. մահալ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ, Վանիք, Չէնկէլք, Պէյլէրպէյ, Գուզ.
2 30 Եէնիմ. Մէգար. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Եմիրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
3 15 Ա. Գավագ Եէնիմահ. Մէգր. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Ստէնիա, Եմիր. Պոյաճ. Ռ Հիսար, Պէպէք, Արնավ Գուրուչ, Օրթաք. Պէշիք-թաշ. Սիրքէճի։
4 Մէգ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշ. Ռ. Փաշա մահալ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ, Վանիք. Չէնկէլ, Պէյլէր. Գուզկ.
4 30 Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէնիա. Եմիրկէն, Պոյաճ Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնաւուտ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
5 30 Եէնիմահալէ Մէգար. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Ստէնիա. Եմիրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք Արնաւ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք.
6 15 Եէնիմահ. Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ. Եէնիք. Եմիրկ. Գանլճա Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնվ. Չէնկէլ Պէյլ. Օրթ. Գուզ. Պէշք. Խաս.
7 30 Ա. և Ռ Գավագ, Եէնիմ. Մէգր. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Եմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթ. Պէշիկթաշ։
8 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ, Բ. Պաշճէ, Ռ. Բ. Մահ. Գանլճ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզ. Խաս.
8 45 Եէնիմահ, Մէգարը Պէօյիւքտ. Թարապ, Եէնիք, Ստէն, Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 Պէօյիւք, Պէյքօզ, Բաշալ. Գանլըճ, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Խաս.
9 45 Եէնիմահալ Մէգրը, Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Եմիրկ. Ռ. Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշք.
10 30 Եէնիմահալլէն Մէգար, Պէօյիւք. Թարապ, Եէնիք, Եմիրկ, Պոյաճք, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ, Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիք.
11 Մէգարը. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Եմիրկ. Ռ. Հիս. Արնաւ. Օրթ. Պէշիկթաշ։

Կամուրջէն ելնող շոգենաւներ

1 Պէշիքթաշ, Օրթաք, Գուրչ. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Պօյաճք. Ստէն. Եէնիք, Թարապ, Պէօյիւք, Մէգարը, Եէնիմ.
1 30 Գապաթաշ, Խաս. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնաւ. Գանտիլ. Ա. Ռ. Հիսար, Գանլճ. Եմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալէ։
2 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարը.
2 45 Գուզկ. Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ Վանիք, Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլըճ, Բաշալ, Պէյքօզ, Պէօյիւք. Մէգարը, Եէնիմահ.
2 45 Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ, Ստէնիա, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարը. Եէնիմահ։
4 Խաս. Գուզկ. Պէյլ Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլճ. Ռ. Բ. Մահ. Բշ. Պաշճէ, Պէյքօզ, Պէօյիւքտ. Մէգարը. Եէնիմահալէ։
4 45 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք Թար. Պէօյքտ. Մէգար. Եէնիմահ. Ռ. և Ա. Գավագ։
3 45 Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնվ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Եէնիք. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէգար, Եէնիմահալլէ։
6 Պէշիք, Օրթաք, Գուրուչ, Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Եէնիք, Թարապ, Պէօյիւքտ. Մէգարը Եէնիմահալ.
6 45 Խաս. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկէլ Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիս. Գանլըճա, Եմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ։
8 Պէշիկթաշ, Օրթք. Արնվ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Եէնիք. Թարապ Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալէ։
9 Գուզճկ, Պէյլէր, Չէնկլ, Վանիք, Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշալ, Պէյքօզ, Թարապ, Պէօյիւք, Մէգարը.
9 30 Պէշիկ. Օրթք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճք. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլիւք. Մէգար. Եէնիմահ Ռ և Ա. Գավագ.
10 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանի. Գանտ. Ա. Հիսր. Գանլ. Ռ. Բ. Մահ. Բ. Պաշ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ։
10 30 Պէշիկ, Օրթաք. Գուրչէշ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ Քիրէճպ. Պէօյիւք. Մէգարը. Եէնիմահալլէ։
11 Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ։
11 Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլ Վանիք. Գանտլ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշալ. Պէյքօզ։
11 30 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիք. Արնաւ.
12 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Արնաւուտքէօյ։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ		Կամուրջէն		Իւսկիւտար
Ժամ	Ժամ		Ժամ		Ժամ
12			12 30		8
12 45	6		1 15		8 30
1 30	6 45		1 10		9
1 55	8 15	Պէշիքթաշ	2 15		9 35
2 30	8 40		2 45		10
3	9 20		3 10		10 20
3 25	9 45		3 45		10 45
4	10 5		4 15		11 5
4 30	10 30		5		11 25
5 15	10 50		5 45	Պէշիք.	11 45
	11 10		6 15		12 5
	11 35				
	12 5				

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ		Կամուրջէն		Իւսկիւտար
Ժամ	Ժամ		Ժամ		Ժամ
12 15	7		12 30		8
1 15	8		1		8 30
2	8 40	Պէշիքթաշ	1 50		9
2 45	9 20		2 35		9 35
3 30	9 50		3 20		10
4 15	10 30		3 45		10 30
4 45	11		4 15		10 45
5 30	11 30		5		11 5
6 15	12 5		5 30	Պէշիք.	11 25
			6 45		11 45
					12 5

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Սարաֆեան և ընկերութեան գործակալութիւնը պատիւ ունի ար գոյ հասարակութեան ծանուցանել հետեւեալները։

1. Կալուած այսինքն տուն, խանութ, պանդոկ, ագարակ, պարտէզ և հող ունեցող և պահանք կամ փոխ ճառել և կամ վարձու տալ ուզող անձանց անուանց արձանագրութեան համար տումար մի բացուած է, որպէս զի հաւաքանչիւրին պատշաճեալ գործերն դիւրութեամբ ի գործ դրուին։

2. Ընկերութեանս գործակալութիւնը համբուաւոր սեղանաւորաց հետ յարաբերութեան մտնելով թէ կալաթայի և թէ Պոլսոյ կողմերը գանուող և իրեն հաճոյ երեւցող քարակիր տուն կամ խանութ, գոհարեղէն, ոսկեղէն և արծաթեղէն ինչք ու վաճառք գրաւ դնելով դըրամական փոխառութիւն ընել ուզող անձանց չափաւոր տոկոսով և գրաւին բնական արժէքէն 30 0/0 զեղչմամբ հաշիւի մտնելու պայմանաւ դրամ պիտի կարենայ գտնել։

3. Ընկերութեանս գործակալութիւնը ամէն տեսակ վաճառք կամ կարասիք վաճառելու և գնելու և դիւրագին ապահովութեամբ դընել տալու փափաքող անձանց դիւրութիւն մի ընծայած ըլլալու բաղձանքով այն պաշտօնը առանձնած ըլլալով, միջնորդ ըլլալու մէջ պարտաւորութիւն կը ստանայ թէ դրամի պէտք ունեցողներու և թէ վերոյիշեալ ընկերութեան անձամբ կամ գրով դիմելու առթիւն յօժ գոհ ըլլալուն կը յոյսարարէ։

Կալաթա Խավեար խան թիւ 67

ԻԼԱՆ

Հարպիէ սէրքաճիանէ անպարը իչուն լիւզումի օլան մուպաւոա օլունաճագ օլան 2000 տանէ պիւթին եապը վէ 8000 տանէ եարըմ եապը վէ ճէման 10,000 տանէ Բըպարթա վէ Պօլանը վէ Սէմավ ասխերիյանընտան պէհերինտէն պինէր տանէ օլմագ իւզրէ 2000 տանէի թարիխի գարարինտէն հէման թէսլիմ օլունմագ վէ գուսուրը չէհրի պիր իչ երիգ օթուզ տանէի թէսլիմ օլունմագ 96 սէնէսի չուպաթը նիհայէթինէ գատար արդատը ալընմագ. վէ պինէր տանէսինէ միւրիլէճէք մուգավելէ սէնէտաթընըն միւրուտի իլէ մուամէլէի դալէմիէ-սինին խիթամընտէ էտանէի սիմ մէճիտիէ 19 գուրուչ հիսապը իլէ հէման թէսլիմաթ տաիրէսի վէզնէսինտէն իթա գըլընաճ վէ մէսրուրէն նումունէլէրինէ թէմամը իլէ մուխավէլէ պուլընմագ չարթը վէ չէրաիթի տաիրէսի իլէ գիւրը օլընան սախթիյանընն պիւթուն եապը սախթիյանընն պէհէր տանէսի իրիմի եէտի վէ եարըմ եապը սախթիյանընն պէհէր տանէսի 17 գուրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլէլը բումինին օնընճը չէհարշէնպէհ կիւնիւնէ գատար հէր կիւն մունագասա պիլ իճրա էյյամ մէզքիւրէ գարարը գաթինի միւրիլէճէկտէն իլայէ թալիպ օլանլար վէ օն պիրինճի բէնճշէնպէ կիւնիւ եւգաթ պէշ թէնզիլինէ բաղլիպ պուլընանլար Հարպիէ Նէզարէթի լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսինտէ կէլմէլէրի վէ կէլմէյէն գէվամ օլան հալաէ խաճէսէրի թէնզիլաթը միւմկին փարատայ ահվ հա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

3 Էյլուլ 96 3

—

Պալատ իւնկէլէսինտէ վաղը Հարպիէ հաթայ անպարը մահալլի թաբիիի գօմրուկտէն իթխալաթէն իզին սէնէ միւտտէթլէ օլմագ վէ իճարը սէնէվիսի սիմ մէճիտիէ 19 գըրուշա օլարագ նագտէն սէնէսի խիթամընտա գատար ճէպիթէ ճէպիթէ լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսի վէզնէսինէ թէսլիմ օլունմագ չարթը վէ չէրաիթը տաիրէսի իլէ լճարէ վերիլէճէյինտէն, վէ պիր սէնէլիկի 7000 գրուշա թալիպը էօհտէսինտէ օլուպ իլէլը բումինին 9 ընճը սալը կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւզայէտէսի պիլ իճրա էէյյամ մէզքիւրէ գարարը գաթինի իճրա օլունաճաղընտան տահա զիյատէ իճար իլէ իսթիճարինէ թալիպ օլանլարըն վէ 10 ճը չէհարշէնպէ կիւնի եւգաթ պէշ գամէթինա բաղլիպ պուլունանլարըն Հարպիէ Նէզարէթի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի, վէ կէլմէյէն գէվամ օլարը հալաէ խաճէքլէրի զամմը միւմկին վարագա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

2 Էյլուլ 96 2

—

Էրզրումճան տէպպաղխանէսի իչուն լիւզումի օլան չուբուրթը մուգաւո-րէսի իլէ միւպայեա խոնկեւէ յի վէ տաշրատան րուսումի 21ինճի բէնչ-չէնպէհ կիւնիւ գարարը գաթինի վէրիլէճէյի իլան գըլընան 5000 տանէ թուզլը գուրը Դըրըմ ճիլտու-րընըն հէմմի միւզայէտէ գարարը գաթինի վէրիլէճէյինտէն, վէ միւգ-պիւր ճիլտլարըն պէհէր տանէսի օն գըյէտէն 16 գրշեյէ գատար օլու-ճագ օլուպ պիրի իւզէրինէ օն իւչ գըյէ մէյանընտա պուլընմաք իւզրէ պէհէր գըյէսի 9 գրուշա օ-լարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլէլը բումինին 9ընճը սալը կիւնի-նէ գատար պէհէր կիւն պիլ միւ-նագասա էյյամ մէզքիւրէ գարարը գաթինինին իճրասը մուգաւըլէսի պուլընտուղընտան, իմդի թալիպ օլանլարըն վէ օնընճը չէհարշէնպիհ կիւնիւ եւգաթ 5 թէնզիլինէ բաղ-լըպ պուլունանլարըն Հարպիէ Նէ-զարէթի լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի, վէ կէլմէ-յէն գէվամ օլարը հալաէ խաճէքլէ-րի թէնզիլաթը միւմկին փարատայի սահիհա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

3 Էյլուլ 96 2

—

Պէյքօզ տէպպաղխանէսի իչուն լիւզումի օլան միւպայեա օլունաճաք իքի պին տանէ թուզլը գուրու խըմիր ճիլտլարընըն պէհէր տանէսի վէզնէն պէչ գըյէտան եգալը գըյէ գատար օլաճագ օլուպ պէհէր պիրի իւզէրինէ ալթը գըյէ մէյանընտա պուլընմաք վէ թարիխի գարարընտան յթիպարէն թէսլիմ պէտէ իլէ հէման տապըղ սենտէ ալընմաք վէ հէր պէչեր եւզ տանէսինէ պիր գըյէ մուգապըլ սէնէտի միւրիլմէք վէ հասլանը միւրիլէճէք մալ պուլ սէնէտինին միւրուտի իլէ մուամէլէյի գալէմիյեսինին խիթամընտա սըմ մէճիտիէ ճիպալիյէ օն տօղուզ գըրշ հիսապը իլէ հէման լէվազըմաթ տաիրէսի վէզնէսինտէն միւրիլմէք չարթը վէ չէրաիթի տաիրէսի իլէ պէհէր գըյէսի օն իւչ գրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլէլը բումինին ալթընճը ճումա կիւնինէ գատար հէր կիւն միւնագասա պիլ իճրա էյյամ մէզքիւրէ գարարը գաթինի վէրիլէճէյինտէն, իմտի թալիպ օլանլար վէ օնընճը բէրշէնպէ կիւնիւ եւգաթ պէշ թէնզիլինէ բաղլիպ պուլունանլարըն Հարպիէ Նէզարէթի լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի վէ կէլմէյէն գէվամ օլարը հալաէ խաճէքլէրի թէնզիլաթը միւմկին փարատա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

3 Էյլուլ 96 1

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձեւ ութիւններուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ.

Տօքթօր Այերի ջերմի դեղը ամեն օրէ իսէ տեսակ ջերմ խակյն կը բժշկէ. չկայ դեղ մը որ աւասր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի, ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գլխէն անոր յարգը։ Նախ ամբ տրամի չափ հինգ հատ խմելու է իրեւ մաքրողական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չդանած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի դդալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Ցողյոց աւելի քիչ տալու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազա։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ